

פרשת ויגש

בראשית

מ"ד (פס' י"ח) – מ"ז (פס' כ"ז)

חני גביש

בפרשת ויגש מגיעה לשיאה עוד אחת מן הדרמות במשפחתו של יעקוב. הרעב הכבד בארץ כנען הניע את בניו לרדת מצרימה ושם התרחש המפגש הבלתי צפוי בין יוסף לבין אחיו. הפעם האחרונה שבה ראה יוסף את פני אחיו התרחשה כאשר היה בן 17. ילד תפנוקים לאב שהתאלמן מאהבת חייו, נער בעל יכולות רוחניות מפותחות אבל חסר כל תבונה בהלכות יחסים במשפחה, יהיר ומתנשא. בשל יהירותו והעדפתו הבוטה של יעקב, נמנעה מיוסף אחוות אחים. בזכות ראובן, ניצלו חייו. יהודה אחיו הציע למכרו לישמעאלים כך מנע רצח בתוך המשפחה ודאג לכך שיוסף יחיה רחוק מן העין ורחוק מן הלב.

הפגישה הבלתי צפויה מצאה את האחים בעמדת נחיתות מול יוסף. חלום האלומות המשתחוות אותו חלם יוסף בנערותו, הפך לחלום נבואי. האחים שירדו מצרימה משתחוים אפיים ארצה לרגליו של "השליט על הארץ" הלא הוא יוסף. יחסי הכוחות מתהפכים ועתה גורלם נתון בידי. הוא רואה אותם בדלותם, בחולשתם ובכניעותם. רק עתה שעה שהאחים נואשים וזקוקים לחסד, מִפְּהוֹם בהם זכרון נואשותו של יוסף, אחיהם הצעיר שעמד יחידי על פי הבור וחייו נתונים בידיהם. הנואשות שלהם הופכת אותם לאנושיים. ויוסף, כדי להפוך לאנושי חייב לטעום את טעם הרודנות. הוא קר ומנוכר, מציק, מוליך שולל, מטיל אימה אך יודע שלא יפגע בהם לרעה. ללא הרודנות המחושבת הזאת עתיד הכאב ההוא לחצוץ לנצח בינו לבין אחיו. למרות שעלה לגדולה במצרים, נשא אישה ונולדו לו בנים נותר ביתמותו, ללא אביו וללא אחיו.

לאחר שנתגלה הגביע אותו דאג יוסף להטמין בכליו של בנימין, מרהיב יהודה עוז בנפשו לעמוד מול יוסף. "ויגש יהודה..." , לא עמד בקרב אחיו אלא ניצב יחידי מול שליט הארץ.

יהודה שחס על חיי יוסף הנער, לא חס באותם ימים על יעקב אביו ודן אותו לשנים ארוכות של עצב על בנו שאבד. ועתה בעומדו לפני יוסף, הוא מתאר ברגישות אין קץ את יגונו של אביו הזקן, הצפוי להיווכח שכן זקונו בנימין לא ישוב כמובטח.

יהודה נושא ונותן עם יוסף, לא מעמדת כניעות ולא מעמדת אשמה. הוא ניצב שם כאדם חופשי הבוחר בנטל העבדות כדי למנוע מיעקב כאב נוסף שאין לו שיעור. הוא מציע עצמו כעבד במקום בנימין.

ברגע זה נפרצים הסכרים. יוסף המחושב, המנוכר, המייסר את אחיו מסלק את הזרים מעליו ופורץ בבכי שעליו אומר הכתוב: "וישמעו מצרים וישמע בית פרעה".

"גשו נא אלי" מבקש יוסף ואחיו מצייטים בדממה. "אני אחיכם יוסף אשר מכתם אותי מצרימה" הוא אומר וחושף את זהותו האמיתית. המלים קולחות

מפיו בהתרגשות רבה. אין זה קולו של שליט רב כוח, אין זה קולו של איש רוח הרואה את הנולד, אין זה קולו של מקבל החלטות שקול ומחושב – אלא קול של אח ובן שזכה מחדש באביו ובאחיו להם הוא רוצה לדאוג ובמחיצתם הוא רוצה לחיות מעתה והלאה. את הסיבות לקרע שאירע בינו לבינם ומכירתו לישמעאלים – מייחס יוסף לתוכנית אלוהית ובכך פוטר אותם מאשמה שעלולה לשבש את יחסיהם. הוא לא מחפש צדק היסטורי, הוא לא רוצה הודאה באשמה, הוא לא מבקש התנצלות – הוא רוצה משפחה, ואכן הוא שב לחיק משפחתו.

עושרו, מעמדו הבכיר ונדיבותו הביאו לארץ גושן את כל בית יעקב בלי לדעת שפרק חדש עומד להתחיל בהיסטוריה של עם ישראל.

שבת שלום